УДК 94(474.5)«1574/1579»

І. В. Красінскі
Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, пр-т Незалежнасці, 4, 220030 Мінск, Рэспубліка Беларусь,
iankrasinski@gmail.com

ВЫВАД ШЛЯХЕЦТВА АНДРЭЯ ГНЯВІНСКАГА (1574—1579): ПРЫЧЫНЫ, ХОД І ВЫНІКІ

У артыкуле аўтарам прааналізавана працэдура вываду шляхецтва ў Вялікім княстве Літоўскім на прыкладзе справы аб шляхецтве Андрэя Гнявінскага (1574—1579). Разглядаюцца прычыны ўзнікнення неабходнасці доказу шляхецтва, ход разгляду справы ў судовым парадку і вынікі. Адзначана, што вывад шляхецтва А. Гнявінскага быў выкліканы маёмасным канфліктам паміж рознымі прадстаўнікамі шляхты, якія прэтэндавалі на падзел маёмасці роду Тураўскіх. Справа яскрава паказвае, што вывад шляхецтва абумоўліваецца шэрагам прычын, сярод якіх маёмасныя спрэчкі з'яўляюцца асноўнай.
Ключавыя словы: вывад шляхецтва; доказ шляхецтва; Гнявінскі; шляхта; Метрыка ВКЛ; Вялікае княства Літоўскае; Статут ВКЛ 1566 года.
Бібліягр.: 5 назваў.

I. V. Krasinski
Belarusian State University, 4 Nezavisimosti Ave., 220030 Minsk, the Republic of Belarus,
iankrasinski@gmail.com

THE PROOF OF NOBILITY OF ANDREI GNYAVINSKY (1574—1579): CAUSES, PROCESS AND RESULTS

In the article the author analyzes the procedure for confirming noble status in the Grand Duchy of Lithuania on the example of the case of the nobility of Andrei Gnyavinsky (1574—1579). The study examines the reasons for the necessity of proving nobility, the course of the judicial proceedings and results. It is noted that the confirmation of A. Gnyavinsky's nobility was caused by a property dispute between various representatives of the nobility who claimed a share of the Turayski family's estate. The case clearly demonstrates that the proof of nobility is due to a number of reasons, among which property disputes are the main one.
Key words: proof of nobility; confirmation of nobility; Gnyavinsky; nobility; Lithuanian Metrica; Grand Duchy of Lithuania; Statute of the Grand Duchy of Lithuania 1566.
Ref.: 5 titles.

Уводзіны. Кожнае грамадства складаецца з розных сацыяльных груп, якія валодаюць пэўнымі правамі і абавязкамі. У феадальным грамадстве Вялікага княства Літоўскага (далей — ВКЛ) прывілеяванай групай насельніцтва было шляхецкае саслоўе. Права на шляхецтва надавалася за асаблівыя заслугі перад дзяржавай, пераважна ваеннага характару, і прадугледжвала сацыяльна-эканамічныя (уладанне зямлёй) і палітычныя прывілеі (удзел у дзейнасці соймаў і соймікаў) [1]. У XV—XVI стагоддзях шляхецкае саслоўе значна ўзрасло колькасна, што прывяло да ўзнікнення і паглыблення маёмасных і пазямельных канфліктаў. Для вырашэння спрэчак па пытаннях паходжання і прыналежнасці да шляхты быў распрацаваны прававы механізм пацвярджэння шляхецкага статусу — працэдура вываду шляхецтва [2].

Працэдура доказу шляхецкага статусу найчасцей выкарыстоўвалася для абароны правоў на маёмасць і палітычныя прывілеі, але таксама магла прымяняцца ў выпадках неабходнасці адстойвання гонару або зніжэння грашовай павіннасці, прадугледжанай для нешляхецкіх груп [2; 3]. Паказальнай у гэтым плане з'яўляецца справа Андрэя Гнявінскага, якая

© Красінскі І. В., 2025

Репозиторий БарГУ

ўзнікла ў выніку пазямельнага канфлікту. Асаблівасці гэтай справы, уключаючы ўзаемадзеянне бакоў у судовым парадку і комплексны характар вываду шляхецтва, падкрэсліваюць актуальнасць даследавання з пункту гледжання разумення сацыяльных адносін, прававой практыкі і паўсядзённага жыцця шляхты ВКЛ у XVI—XVIII стагоддзях.

На сённяшні дзень праблема вывучэння працэдуры вываду шляхецтва ў гістарыяграфіі раскрыта недастаткова. Асобныя даследаванні гэтай тэматыкі прадстаўлены ў працах А. А. Вінічэнкі і Я. С. Глінскага [2; 3]. У той жа час шматлікія аўтары, уключаючы М. К. Любаўскага, В. Сямковіча, І. І. Лапо і інш., закраналі гэтую праблему толькі ўскосна, у кантэксце вывучэння сацыяльнай гісторыі ВКЛ [1; 5]. Справа аб шляхецтве Андрэя Гнявінскага, наколькі вядома, у гістарыяграфіі асобна не разглядалася, што і вызначае навізну дадзенага даследавання.

Асноўнай крыніцай з’яўляецца дакумент кнігі судовых спраў № 58 Метрыкі ВКЛ (канец XVI стагоддзя) ад 24 сакавіка 1579 года [4]. Ён уяўляе сабой рашэнне, зацверджанае каралём польскім і вялікім князем літоўскім Стэфанам Баторыем разам з панамі-радай [4]. Дакумент утрымлівае апісанне судовага разгляду ў судзе Гродзенскага павета аб падзеле маёмасці роду Тураўскіх у вёсках Бабры і Бісняны [4; 5]. Асноўная ўвага ў дакуменце надаецца наступным пытанням [4]:

– спіс удзельнікаў працэсу, уключаючы Андрэя Гнявінскага і іншых прадстаўнікоў шляхты;

– апісанне працэдуры доказу шляхецкага статусу, уключаючы паказанні сведкаў і прадстаўленне дакументаў;

– судовыя рашэнні і іх наступствы.

Асаблівую каштоўнасць уяўляюць звесткі, якія тычацца асоб і сведчанняў, прадстаўленых Андрэем Гнявінскім у межах працэдуры пацвярджэння яго шляхецкага статусу. Дакумент дазваляе аднавіць удзел розных асоб у працэсе і раскрывае характар канфліктаў, звязаных з маёмасцю і юрыдычным становішчам [4]. Матэрыяльную базу і падыходы да яе апрацоўкі падрабязна раскрыем у дадзеным артыкуле [2; 3; 5].

Матэрыялы і метады даследавання. Матэрыяльная база даследавання складаецца найперш з актавай дакументацыі Метрыкі ВКЛ — кнігі судовых спраў № 58 (кн. № 272), у якой змешчана рашэнне ад 24 сакавіка 1579 года па справе падзелу маёмасці роду Тураўскіх і вываду шляхецтва Андрэя Гнявінскага [4]. Для інстытуцыянальнага і працэсуальнага кантэксту прыцягаліся працы па гісторыі гродскіх і земскіх судоў, у тым ліку класічнае даследаванне І. Н. Лаппо [5], а таксама агульнагістарычныя сінтэзы па структуры і прывілеях шляхецкага стану ў ВКЛ, якія дазваляюць змясціць кейс у шырокі сацыяльна-прававы кантэкст [1]. Для рэканструкцыі ўласна працэдуры «вывад шляхецтва» і набора тыпавых доказаў (паказанні сведкаў, «сямейная памяць», дакументы, падтрымка лакальнай эліты) выкарыстоўваліся аналітычныя распрацоўкі Я. С. Глінскага [3] і прыкладныя даследаванні практыкі на сейміках (А. А. Вінніченка) [2].

Метадалагічна даследаванне базуецца на гісторыка-прававым і гісторыка-генеалагічным падыходах. Гісторыка-прававы падыход дазваляе інтэрпрэтаваць судовы тэкст у межах нарматыўнай мадэлі (парадак судовай вытворчасці, доказныя стандарты, роля сведкаў), супастаўляючы апісаныя дзеянні бакоў з устаноўленай практыкай судоў павета [5] і агульнай логікай функцыянавання шляхецкага стану [1]. Гісторыка-генеалагічны падыход забяспечвае праверку родавых сувязяў і «сямейнай памяці» праз прасапаграфічную рэканструкцыю кола сваякоў і сведкаў, а таксама іх сацыяльнага капіталу [2; 3].

Ужываецца крытычны крыніцазнаўчы аналіз (верыфікацыя антрапонімаў, тапонімаў, службовых тытулаў, унутраная і знешняя крытыка актавых запісаў), параўнальны метад (суаднясенне кейсу Гнявінскага з кейсамі, апісанымі ў літаратуры па «нагане шляхецтва» і вываду шляхецтва на рэгіянальных сейміках) [2; 3], а таксама прынцып гістарызму, які дазваляе ацаніць учынкі ўдзельнікаў з улікам нормаў і практык XVI стагоддзя. Асобна выкарыстоўваецца кантэкстуальная інтэрпрэтацыя сведчанняў (witness-centered reading) для высвятлення матывацый і сацыяльных сетак удзельнікаў працэсу [3].

Рэпазіторый БарДУ

Тэксталагічна прыведзеныя ў працы ўласныя імёны і геаграфічныя назвы падаюцца ў адпаведнасці з гістарычнымі крыніцамі, у тым ліку ўстойлівымі ў сучаснай гістарыяграфічнай традыцыі; пры першым згадванні фіксуецца функцыянальны статус асобы (пасада, чын) паводле кантэксту дакумента [4; 5].

Вынікі даследавання і іх абмеркаванне. Судовая справа Андрэя Гнявінскага — паказальны кейс таго, як у Вялікім княстве Літоўскім у XVI стагоддзі шляхта адстойвала правы і статус праз «вывад шляхецтва». Канфлікт узнік з-за пазямельных спрэчак паміж шляхтай Гродзенскага павета і патрэбы абараніць шляхецкае паходжанне Гнявінскага, пастаўленае пад сумнеў. Дакумент ад 24 сакавіка 1579 года — гэта рашэнне суда, зацверджанае каралём Стэфанам Баторыем і панамі-радай, ён фіксуе абставіны справы, кола ўдзельнікаў і прадстаўленыя доказы.

Ход «вываду шляхецтва» Гнявінскага можна сцісла прадставіць так:

– ініцыяцыя працэсу і абвінавачанне ў нешляхецтве;

– першы доказ шляхецтва (11 кастрычніка 1574 года);

– працяг канфлікту і спроба разгляду ў падкаморскім судзе (з 23 мая 1577 да 1579 года);

– рашэнне суда Гродзенскага павета (24 сакавіка 1579 года).

Перадумовы былі і маёмасныя, і сацыяльныя. Спрэчка пачалася падчас падзелу маёмасці роду Тураўскіх у вёсках Бабры і Бісняны паміж некалькімі прадстаўнікамі шляхецкіх родаў Гродзенскага павета. Асноўны вузел — невыкананне дамовы ад 31 студзеня 1574 года: Ян Крычкоўскі і яго жонка Райна павінны былі падзяліць маёмасць на тры роўныя часткі паміж сабой, Андрэем Гнявінскім і яго жонкай Зоф'яй, а таксама Валентам Кгалезскім і Марынай Паўлаўнай, выплаціць 60 коп грошаў і даць зерне на 10 бочак. Умовы не выканалі — пачаўся суд.

На гэтым фоне Крычкоўскі паставіў пад сумнеў шляхецтва Гнявінскага, імкнучыся адсекчы яго ад спадчыны. Матывацыя відавочная: атрымаць большую долю і аслабіць апанента, бо прызнанае нешляхецтва аўтаматычна выключала Гнявінскага з ліку прэтэндэнтаў. Такая тактыка была тыповай для маёмасных канфліктаў таго часу, дзе апеляцыя да «гонару» часта служыла інструментам перавагі.

Паводле Статута ВКЛ 1566 года (раздз. 3) «вывад шляхецтва» меў ясныя рамкі. Арт. 11 патрабаваў сведчанні двух шляхціч аў па бацькоўскай і мацярынскай лініях (пры іх смерці — іншых шляхцічаў); арт. 12 рэгуляваў выпадкі абвінавачання ў нешляхецтве як бенкарта і патрабаваў дадатковых доказаў; арт. 16 вызначаў умовы страты статусу жанчынай, што выйшла замуж за нешляхціча, пры магчымасці захавання шляхецтва дзецьмі ад папярэдняга шлюбу («толко без ремеслом а ни шинком се не живили»); арт. 17 абавязваў іншаземца пацвердзіць шляхецтва на радзіме і прадставіць дакументы ў ВКЛ. Гнявінскі дзейнічаў у межах гэтых нормаў: прадставіў сведчанні сваякоў, падтрымку мясцовай шляхты і паперы, што пацвярджалі паходжанне.

Так «вывад шляхецтва» стаў цэнтральным этапам барацьбы Гнявінскага за статус і права на долю ў маёмасці Тураўскіх. Імпульс да працэдуры даў Крычкоўскі: сумнеў у шляхецтве быў і сродкам націску, і спробай звузіць кола спадкаемцаў. Для шляхецкіх спрэчак эпохі гэта нармальная практыка: юрыдычная рыторыка гонару спалучалася з разлікам і прагматыкай.

Гнявінскі добра ўсведамляў, што абвінавачанне ў нешляхецтве закранае не толькі гонар, але і правы на маёмасць, палітычныя магчымасці і кола сацыяльных сувязяў. Таму ён распачаў «вывад шляхецтва» паводле Статута ВКЛ 1566 года не фармальна, а як складана сканструяваную доказную стратэгію. Статут патрабаваў сукупнасці пісьмовых і вусных сведчанняў, і Гнявінскі паслядоўна збіраў корпус доказаў, які дазваляў не толькі адказаць на канкрэтны выклік Яна Крычкоўскага, але і зафіксаваць свой статус у вачах мясцовай супольнасці.

Першы этап (11 кастрычніка 1574 года) з'яўляецца паказальным для логікі працэсу. У судзе выступілі бліжэйшыя сваякі: бацька Мацей Янавіч Бернатовіч, дзядзька Ян Янавіч Бернатовіч, брат Мацей Язафовіч Козыр. На падмурку Статута іх сведчанні дзейнічалі як

«асноўныя носьбіты памяці роду», бо норма арт. 11 якраз і арыентавала доказ на пацвярджэнне па абедзвюх лініях — бацькоўскай і мацярынскай. Важна бачыць тут не механічнае выкананне патрабавання, а ўстаноўку на давер да ўнутрыродавай памяці як сацыяльнага інстытута: у другой палове XVI стагоддзя «сямейная памяць» прызнавалася легітымным аргументам, асабліва калі дакументальная база была фрагментарнай, а прававыя «біяграфіі» родаў — доўгімі і складанымі. Сямейныя сведкі ў такім разе задавалі каркас, да якога далучаліся пазнейшыя доказы.

Далей Гнявінскі свядома пашырыў кола сведкаў за межы сям'і. Пётр Венцковіч Есімонт, Кандрат Іванавіч Пачабут і земскі суддзя Рыгор Масальскі дадалі тое, што сям'я прынцыпова не магла даць: «вердыкт супольнасці». Прысутнасць земскага суддзі тут не проста «яшчэ адна думка», а маркер працэсуальнай рэчаіснасці павета: яго слова злучала прававую норму і практыку, паказвала, што ў павятовым асяроддзі Гнявінскі ўспрымаецца як «свой». Такім чынам, доказная канфігурацыя на першым этапе складалася з сямейнай памяці (вертыкаль паходжання) і калегіяльнай рэпутацыі (гарызанталь супольнасці) — абедзве лініі патрабаваліся логікай Статута і сацыяльнай эканомікай гонару.

Паваротным момантам стаў ліст магілёўскага і гродзенскага старасты Аляксандра Хадкевіча. Ён не толькі пацвярджаў, што ў 1574 годзе «вывад шляхецтва» ўжо адбыўся, але і фіксаваў фігуры ўдзельнікаў таго пасяджэння — маршалка Яна Валоўскага і падкаморыя Шымона Сапотку. У доказнай сістэме ліст працуе як дакументальны «якар»: гэта не прыватнае меркаванне, а пазіцыя прадстаўніка адміністрацыйнай улады, якая злучае мясцовы судовы досвед з больш шырокай юрысдыкцыйнай перспектывай. У тэрмінах доказнай вагі ён кампенсаваў патэнцыйную «мяккасць» вусных сведчанняў і канчаткова прывязваў кейс да працэсуальнай лініі 1574 года. Інакш кажучы, ліст Хадкевіча легітымізаваў не толькі статус асобы, але і саму гісторыю разгляду — гэта істотна ў канфліктах з працяглай храналогіяй.

Пасля гэтага логіка супрацьдзеяння Крычкоўскага стала больш прагматычнай і жорсткай. Пасяджэнне падкаморскага суда 23 мая 1577 года паказала, як маёмасная спрэчка пераходзіць межы «чыстай» юрыдыкі і кранае сацыяльны твар бакоў. Адмова выконваць дамову 1574 года і эскалацыя да фізічнага сутыкнення, за якое Гнявінскі атрымаў навязку (штраф), характэрныя для спраў, дзе працэсуальная затрымка і публічнае прыніжэнне апанента разглядаюцца як інструменты дамінавання. Тут важна падкрэсліць: навязка не дэмантуе доказную лінію Гнявінскага, а, наадварот, паказвае, што канфлікт выйшаў у зону «рэпутацыйных пашкоджанняў», супраць якіх і прызначаны «вывад шляхецтва» як механізм аднаўлення становішча.

Крыніца сацыяльнага капіталу Гнявінскага відавочная і па складанні сведкаў высокага статусу. Ротмістр гусарскі Богдан Мацвеевіч Агінскі і земскі суддзя Рыгор Масальскі — два тыпы аўтарытэту, якія прыцягваюць увагу суда: вайсковы (службовая доблесць, блізкасць да дзяржаўнай службы) і прававы (штодзённая практыка правасуддзя ў павеце). Іх удзел разам з падтрымкай лакальнай шляхты (у тым ліку Бенедыкта Іванавіча Есмана і Пятра Венцковіча Есімонта) дэманструе, што ў доказнай мадэлі ВКЛ «літара закона» звычайна ідзе поруч з «голасам супольнасці». Гэта не выпадковасць, а рыса прававой культуры часу, у якой памяць, гонар і сацыяльная сетка здольныя перакладацца ў судовы вынік.

24 сакавіка 1579 года ў Вільні суд паставіў кропку: паны-рада і кароль польскі, вялікі князь літоўскі Стэфан Баторы зацвердзілі шляхецкі статус Андрэя Гнявінскага. Вынікі рашэння былі траякія і адначасова сінхронныя:

– абавязак Крычкоўскіх — выканаць дамову 1574 года і падзяліць маёмасць на тры роўныя часткі;

– вяртанне Гнявінскаму долі спадчыны і стабілізацыя яго маёмаснай пазіцыі;

– зняцце абвінавачанняў у нешляхецтве і аднаўленне гонару разам з прывілеямі.

Такі «трохкрокавы» вынік сведчыць, што «вывад шляхецтва» ў кейсе Гнявінскага выконваў адразу тры функцыі: рэабілітацыйную (гонар), рэстытуцыйную (маёмасць) і рэгулятыўную (перазапуск дамоўных адносін у павеце).

Рэпазіторый БарДУ

На фоне гэтага рашэння нормы Статута ВКЛ 1566 года выглядаюць не як інертныя артыкулы, а як рабочая рамка, у якой суд і ўдзельнікі дамаўляюцца пра стандарт доказу. Арт. 11 і 12 фактычна вызначалі «архітэктуру сведчанняў»: сям'я і кола шляхты – базавыя блокі, а пры абвінавачаннях тыпу «бенкарт» — павышаныя патрабаванні. Арт. 16 задаваў межы для жаночых страт статусу і «прыцягваў» да разгляду маральна-эканамічны крытэрый («только без ремеслом а ни шинком се не живили»), што адлюстроўвае ўяўленне эліты пра належныя формы жыцця шляхты. Арт. 17, у сваю чаргу, абараняў карпаратыўную закрытасць саслоўя, патрабуючы пацвярджэння замежнай шляхецкасці «на радзіме» — гэта зразумела ў свеце высокай цаны на статус.

Кейс Гнявінскага адначасова тлумачыць і тэхніку доказу, і сацыяльную эканоміку эпохі. Тэхніка — гэта пра кампазіцыю «сям'я + павет + адміністрацыйны "якар" (ліст Хадкевіча) + фігуры высокага статусу». Эканоміка — пра канвертацыю рэпутацыі ў вынік: хто мае надзейную сетку і ўмее актываваць яе ў судзе, той атрымлівае перавагу. На практыцы гэта значыць, што «вывад шляхецтва» выступае не толькі юрыдычнай працэдурай, але і механізмам сацыяльнай інтэграцыі, які падтрымлівае карпаратыўныя межы шляхты і адначасова згладжвае канфлікты, што ўзнікаюць на «стыку» маёмасці і гонару.

З гэтага пункту гледжання справядліва сказаць: поспех Гнявінскага абумоўлены не «адной паперай» і не «адным голасам», а сінхроннай працай усіх узроўняў доказу — ад памяці роду да аўтарытэту старасты. У выніку мы бачым, як прававая норма, сацыяльная сетка і практыка судоў павета ствараюць адзіную доказную прастору, у якой статус не толькі прызнаецца, але і стабілізуецца на будучыню. Гэта і ёсць галоўны ўрок гэтай справы для разумення «вываду шляхецтва» ў ВКЛ.

Заключэнне. Справа Андрэя Гнявінскага высвечвае «вывад шляхецтва» як жывую прававую практыку ВКЛ, у якой норма і сацыяльная рэальнасць рухаюцца сінхронна. Працэдура не абмяжоўвалася фармальнай праверкай паходжання: яна рэканструявала адносіны паміж бакамі, аднаўляла парушаны баланс у маёмасных спрэчках і стабілізавала статус у межах павятовай супольнасці. Трохвектарны вынік — рэабілітацыя гонару, рэстытуцыя маёмасці, рэгуляцыя дамоўных адносін — паказвае, што «вывад шляхецтва» быў не толькі сродкам абароны індывідуальных правоў, але і механізмам падтрымання карпаратыўнага парадку шляхты.

Архітэктура доказу ў кейсе Гнявінскага дае магчымасць убачыць стандарт легітымацыі, які склаўся на практыцы: «вертыкаль» паходжання (сямейная памяць бліжэйшых сваякоў), «гарызанталь» супольнасці (сведчанні лакальнай шляхты і службовых асоб павета) і «адміністрацыйны якар» (ліст старасты). Такая трохузроўневая канфігурацыя не толькі адпавядала рамкам Статута ВКЛ 1566 года, але і кампенсавала слабасці кожнага з элементаў асобна: суб'ектыўнасць памяці — аўтарытэтам супольнасці, уразлівасць вусных сведчанняў — дакументам прадстаўніка ўлады. У выніку суд мог прыняць рашэнне, якое было адначасова юрыдычна матываванае і сацыяльна прымальнае для павета.

Дынаміка канфлікту паказвае, што «нагана шляхецтва» як тактыка не была выключна прававым прыёмам, яна працавала ў звязцы з рэпутацыйным ціскам і спробамі публічнага дыскрэдытавання. Навязка, накладзеная на Гнявінскага пасля сутыкнення, не знішчыла яго доказнай лініі, але выявіла межы «дазволенага» ў барацьбе за спадчыну: калі спрэчка выходзіла за працэсуальныя рамкі, «вывад шляхецтва» вяртаў яе ў поле нормы. Гэтая паласа напружання паміж фармальным судовым парадкам і нефармальнымі рэпутацыйнымі практыкамі — істотная рыса сацыяльнай гісторыі шляхты, якая тлумачыць, чаму сведчанні асоб з высокім статусам (вайсковым і судовым) мелі такую доказную вагу.

З гістарыяграфічнага і метадалагічнага гледжання кейс дэманструе эфектыўнасць «мікрагістарычнай оптыкі», калі праз адну справу прачытваюцца шырэйшыя механізмы карпаратыўнай салідарнасці і закрытасці саслоўя. Прасапаграфічная рэканструкцыя кола сваякоў і сведкаў, адсочванне іх службовых і зямельных траекторый, а таксама аналіз «сем'яў

Рэпазіторый БарГУ

аргументаў» (памяць—дакумент—аўтарытэт) дазваляюць не толькі тлумачыць вынік канкрэтнай справы, але і супастаўляць рэгіянальныя мадэлі доказу. Такі падыход адкрывае магчымасць для параўнання павятовых практык, высвятлення ролі соймікаў і лакальных сетак уплыву, а таксама для выяўлення «кароткага спісу» крытычна важных сведак у справах аб паходжанні.

Матэрыял абмяжоўваецца адным кейсам з кнігі судовых спраў № 58 і патрабуе пашырэння крыніцазнаўчай базы. Параўнальнае вывучэнне аналагічных працэсаў у суседніх паветах, праверка паўтаральнасці трохузроўневай доказнай мадэлі, увага да часовай лагістыкі (разрыў паміж першымі сведчаннямі 1574 года і развязкай 1579 года), роля жаночых ліній паходжання і «экспартнай» легітымацыі іншаземцаў — гэта перспектыўныя кірункі наступных даследаванняў. У суме яны дазволяць больш дакладна апісаць як прававую тэхніку, так і сацыяльную інфраструктуру «вываду шляхецтва» ў ВКЛ, перанесці высновы з узроўню ўнікальнага кейса на ўзровень устойлівых шаблонаў сацыяльна-прававой практыкі.

Спіс цытаваных крыніц

1. *Любавский, М. К.* Очерк истории Литовско-Русского государства до Люблинской унии включительно: с приложением текста хартий, выданных Великому княжеству Литовскому и его областям. / М. К. Любавский. — 2-е изд. — М. : Моск. художеств. печать, 1915. — 401 с.
2. *Вінниченко, О. О.* Доведення шляхетства на сеймиках руського воєводства у Вишні (XVII — середина XVIII ст.): правова регламентація і повсякденна практика / О. О. Вінниченко // Повсякдення ранньомодерної України: Історичні студії. — Київ, 2012. — С. 13—58.
3. *Глінскі, Я. С.* Працэс аб «нагане шляхецтва» ад 1562 г. і паходжанне зямянскага роду Браневічаў-Бранавіцкіх / Я. С. Глінскі // Архіварыус. — Вып. 17. — Мн. : НГАБ, 2019. — С. 39—57.
4. Метрыка Вялікага Княства Літоўскага. Кніга № 272 (1576–1579 гг.): кніга судовых спраў № 58 (канец XVI ст.) / падрыхт. А. А. Мялешка. — Мн. : Бел. навука, 2015. — 437 с.
5. *Лаппо, И. И.* Гродский суд в Великом княжестве Литовском в XVI столетии / И. И. Лаппо // Журнал Министерства народного просвещения. — 1908. — № 1. — С. 51—113.

Паступіў у рэдакцыю 10.11.2025.

Репозиторий БарГУ